

47. заседание

Срѣда, 24 февруарий 1926 година

(Открито отъ подпредседателя П. Тодоровъ, въ 16 ч.)

Председателстваващъ П. Тодоровъ: (Звъни) Присѣтствуватъ въ днешното заседание 103 народни представители. Има законното число народни представители.

Обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието сж отсъствуваха следните народни представители: Ангеловъ Йорданъ, Атанасовъ Никола, Биевъ Христо, Бозвелиевъ Константинъ, Бояджиевъ Стефанъ, Велиновъ Тончо, Вълчевъ Ангелъ, Вжтевъ Лазаръ, Гиргиновъ д-ръ Александъръ, Господиновъ Асенъ, Господиновъ Христо I, Господиновъ Христо II, Гургутски Рангелъ, Давидовъ д-ръ Ханъмъ Исаковъ, Диляновъ Мишо, Дичевъ Петко, Домузчиевъ Василь, Думановъ Тончо, Дяковъ д-ръ Цветанъ, Косовски Георги, Къичевъ Кънчо, Лулчевъ Коста, Мангърговъ Димитъръ, Мушановъ Никола, Найденовъ Петко, Николовъ Коста, Петриши Николай, Петровицъ Петъръ, Петровъ Иванъ, Петровъ Койчо, Пиронковъ Александъръ, Робевъ Иосифъ, Славовъ Крумъ, Сребърниковъ Никола, Стефановъ Петъръ, Стоилковъ Таско, Стояновъ Станчо, Тодоровъ Илия, Тотковъ Банчо, Хаджиевъ Никола, Цанковъ Асенъ, Черневъ Христо, Чирпанлиевъ д-ръ Никола, Чолаковъ Стефанъ, Шивачевъ Георги, Юртовъ Георги и Яневъ Димитъръ)

Преди да пристъпимъ къмъ дневния редъ, съобщавамъ на г. г. народните представители, че бюрото е разрешило отпущекъ на следните народни представители:

На г. Христо Черневъ — 1 день;
На г. Георги Поновъ — 4 дни;
На г. Михо Марковъ — 1 день;
На г. Иванъ Ковачевъ — 2 дни;
На г. Коста Николовъ — 1 день;
На г. Стефанъ Бояджиевъ — 3 дни;
На г. Георги Шивачевъ — 1 день;
На г. Георги Юртовъ — 3 дни;
На г. Василь Домузчиевъ — 4 дни;
На г. Ангелъ Гургутски — 4 дни;
На г. Коста Лулчевъ — 3 дни и
На г. Димитъръ Яневъ — 3 дни.

Освенъ това, народниятъ представитель г. Койчо Петровъ, който се е ползувалъ досега съ 19 дни отпущекъ, моли да му се разреши още 3 дни отпущекъ. Който сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпущекъ, моля да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Постъпило е питане отъ татарназарджинския народенъ представителъ г. Иванъ Илиевъ къмъ г. министра на търговията, промишлеността и труда, въ което, следъ като изтъква положението, въ което се намиратъ машини зашайни и запаятчи, пита г. министра, не намира ли за потребно държавата да се притече на помощъ на безработните, както и да се предвиди за тая целъ пуждни кредитъ въ държавния бюджетъ.

Предишъ отъ това питане ще се прати на г. министра и когато бжде готовъ, ще отговори.

Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за освобождаване на locomotivния персоналъ по българските държавни желѣзници отъ плащане обезщетение за изразходванитъ въ ноще отъ определената норма горивни материяли презъ всѣко тримесечие отъ годинитъ: 1920, 1921, 1922, 1923, 1924 включително до края на второто тримесечие на 1925 г.

Министъръ В. Молловъ: Азъ моля да се отложи разглеждането на законопроекта, понеже не е миналъ презъ комисията.

Председателстваващъ П. Тодоровъ: Отлага се.

Пристъпваме къмъ втората точка отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за насърчение строежа на селскостопански сгради въ България.

Моля г. секретаря да докладва законопроекта.

Секретаръ Г. Терзиевъ (д. сг): (Чете)

„З А К О Н Ъ“

за насърчение строежа на селскостопанските сгради въ България“.

Председателстваващъ П. Тодоровъ: Който приематъ заглавието на законопроекта, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Секретаръ Г. Терзиевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 1. Освобождаватъ се отъ данъкъ сгради за 10 години всички селскостопански постройки, по типове и описанията къмъ тѣхъ, или въ тѣхния духъ, изработени отъ Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството, следъ влизане въ сила на настоящия законъ“.

Председателстваващъ П. Тодоровъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Черневъ.

И. Д. Черневъ (з): Г. г. народни представители! Така както е представенъ законопроектътъ, е нещеленъ и вследствие на това, когато стане законъ, ще остане само въ архивитъ на Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството като единъ споменъ отъ едно време, когато се е смѣтало, че ще се направи много съ този законъ за подобрене на селското стопанство. Азъ смѣтамъ да предложа да се прибави единъ новъ членъ въ този законопроектъ, който да му даде животъ и който да може да допринесе доста много за подобрене строежитъ на селското стопанство. Тоя новъ членъ азъ ще го предложа по-позле, защото смѣтамъ, че мѣстото му е между чл. чл. 3 и 4.

Въ чл. 1 азъ смѣтамъ, че трѣбва да се прибавятъ и тия постройки, които могатъ да се приспособятъ къмъ типа, който ще изработи Министерството на благоустройството, защото въ България има извънредно много постройки отъ рода на тия, за които се отнася законопроектътъ, които съ малки поправки могатъ напълно да станатъ такива, каквито сж проектитъ, изработени отъ Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството и които имаме случай да видимъ. Целта на законопроекта не е да даде облаги на тѣзи, които ще строятъ селско-стопански постройки по типове, изработени отъ министерството, защото облагитъ, които дава, не сж много голѣми. Какви сж облагитъ? Освобождаване отъ данъкъ върху сградитъ. Имайте предъ видъ колко е данъкътъ върху сградитъ въ селата — пѣколко стотинъ лева. Никой не би се съгласилъ при днешната парична криза да пласира 100.000 л. въ една постройка, за да бжде облагодетелствуванъ съ пѣкакви си 1.000 л. Това би имало значение, ако данъкътъ е по-голѣмъ.

Предлагамъ да се прибавятъ въ алинея първа и тия постройки, които чрезъ ремонтъ могатъ да се приспособятъ и да отговарятъ напълно на типа, който ще изработи Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството.

*) За текста на законопроекта приетъ на първо четене вж. прил. Т. I, № 52.

Председателстващ П. Тодоров: Има думата народният представител г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. г. народни представители! Целта на законопроекта не е да насърчава тѣзи, които строят здания въ селата, но тѣзи, които строят здания по даденитѣ отъ министерството типове, защото се желае да се даде благоустройство въ селата. Безспорно е, че само тамъ може да се въведе благоустройство, дето населението желае да строи точно по приетитѣ отъ министерството типове. Насърчението е за тѣзи типове постройки и тѣ трѣбва да си пробиятъ пътъ въ селата. Ако речемъ да даваме смѣнитѣ облаги на всѣки земеделѣски стопанинъ, който претендира, че е приспособилъ зданието си къмъ типа, който е изработило министерството, ние нѣма да постигнемъ целта на законопроекта. Та смѣтамъ, че предложението на г. Черневъ не може да се приеме.

Председателстващ П. Тодоровъ: Има думата народният представител г. Никола Балтовъ.

Н. Балтовъ (д. сг): Г. г. народни представители! Взехъ думата, за да предложа една стилистична поправка въ текста на чл. 1. Въ края на чл. 1 е казано: „следъ влизане въ сила на настоящия законъ“. Тѣй както е текстътъ на чл. 1, може да се разбере, че се освобождаватъ отъ данъкъ всички сгради, които сѫ построени въ единъ периодъ отъ десетъ години следъ влизането въ сила на настоящия законъ, когато съ този членъ се иска да се изрази мисълта, че следъ влизането въ сила на този законъ, докогато той трае, всички сгради, които ще се построятъ, ще бѣдатъ освободени за десетъ години отъ данъкъ. Ако смисълътъ на този членъ е такъвъ, че докато трае този законъ, всички построени сгради, ще бѣдатъ освободени за десетъ години отъ данъкъ, тогава трѣбва предъ думитѣ „следъ влизане въ сила на настоящия законъ“ да се прибави думата „построени“.

Председателстващ П. Тодоровъ: Има предложение отъ г. Черневъ чл. 1 да стане така: (Чете) „Освобождаватъ се отъ данъкъ сгради за десетъ години всички селско-стопански постройки, построени по типове и описанията къмъ тѣхъ, или тѣхния духъ, или които могатъ да се нагодятъ къмъ предложенитѣ типове, изработени отъ Министерството на общественитѣ сгради, жилищата и благоустройството, следъ влизане въ сила на настоящия законъ“.

Който приематъ чл. 1 така, както се предлага отъ г. Черневъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Н. Балтовъ (д. сг): За да добие ясень смисълъ този членъ, азъ правя предложение следъ думата „благоустройство“ да се прибави думата „построени“.

Председателстващ П. Тодоровъ: Който приематъ предложението на г. Балтовъ, следъ думата „благоустройство“ да се прибави думата „построени“, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Който приематъ чл. 1 така, както се докладва, заедно съ току-що приетата прибавка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Й. Ганчевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 2. Освобождаватъ се отъ строителни такси и такява за всѣкакво техническо съдействие, проверка и командировка по строежа сградитѣ, които сѫ предметъ на настоящия законъ“.

Председателстващ П. Тодоровъ: Който приематъ чл. 2, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Й. Ганчевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 3. Не се допуша нарушение плана или духа на застрояването по настоящия законъ, било съ застрояване на отдѣлни помѣщения или второ жилище (къща) въ селско-стопанския дворъ, или на други стопански сгради, безъ предварително разрешение на компетентната техническа власть“.

Председателстващ П. Тодоровъ: Има думата народният представител г. Иванъ Черневъ.

И. Д. Черневъ (з): Споредъ чл. 3, не могатъ да се построяватъ въ стопанския дворъ и други стопански сгради. Азъ мисля, че това е едно нецелесъобразно ограничение, защото колкото и да сѫ свършени проектитѣ, които бѣха изложени тукъ, може-би ще се наложи въ нѣкои стопански дворове да се направятъ и други стопански сгради. Проектитѣ, които бѣха изложени, сѫ приспособени повече за селски стопанства, които произвеждатъ зърнени храни, а едно земеделѣско стопанство може да почне да произвежда тютюни и да му се яви нужда отъ сайвани, да направи едно продължение на стрѣхитѣ, което нѣма да измѣни духа на самата постройка, нито пъкъ ще обремени стопанския дворъ. Удължаването на стрѣхитѣ за сушене на тютюня може да послужи за претекстъ, при този текстъ на чл. 3, да се отнематъ облагоитѣ, които се даватъ съ този законъ. Проектитѣ, които бѣха представени и които можахъ да видя и да проуча, нѣматъ предъ видъ земеделѣски стопанства, които се занимаватъ съ производство на тютюня. Азъ запитахъ архитекта и той ми каза, че тия постройки могатъ да се приспособятъ и за стопанства, които произвеждатъ тютюни, а чл. 3 не позволява това.

Ето защо, азъ смѣтамъ, че въ чл. 3 трѣбва да се изхвърлятъ думитѣ „или на други стопански сгради“.

Докладчикъ Й. Ганчевъ (д. сг): Предложението на г. Черневъ е неприемливо, защото никъде не е казано, че се забранява да се строятъ и други стопански сгради, а е казано, че се иска предварително разрешение отъ компетентната техническа власть. То се разбира, че за нуждитѣ, които би се явили въ едно стопанство, ще се позволи построяването и на други стопански сгради. Тѣй както е чл. 3, не може да се разбира, че ако нѣкой иска да строи помѣщение специално за тютюни, компетентната власть ще му забрани. Никой не е ималъ това намѣрение, нито въ закона е предвидено това. Така че нѣма защо да се приеме предложението на г. Черневъ.

И. Д. Черневъ (з): Ако позволите, едно обяснение.

Чл. 3 е добъръ, защото, ако той не съществува, въ селско-стопанския дворъ ще се направятъ всевъзможни малки постройки и той ще се разстрои, ще стане пълъ хаосъ. Но нека се позволи на всѣки, съобразно съ неговитѣ нужди, да може да прави и други постройки.

Докладчикъ Й. Ганчевъ (д. сг): Законътъ не забранява това. За да го впишемъ, трѣбва законътъ да го забранява.

Председателстващ П. Тодоровъ: Г. Черневъ! Следъ обясненията, които даде г. докладчикътъ, поддържате ли Вашето предложение?

И. Д. Черневъ (з): Въ селата, дето всѣки секретарь-бирникъ по своему ще тълкува закона, ще ставатъ злоупотребления и нѣма да позволяватъ такява сгради, а въ градоветѣ, дето има компетентни власти, ще се разрешаватъ.

Докладчикъ Й. Ганчевъ (д. сг): Г. Черневъ! Не е казано „компетентната власть“, а е казано „компетентната техническа власть“. Нѣма секретарь-бирникътъ да се занимава съ тая работа.

Председателстващ П. Тодоровъ: Пристъпваме къмъ гласуване.

Къмъ чл. 3 народниятъ представител г. Черневъ прави предложение да се изхвърлятъ думитѣ „или на други стопански сгради“. Който отъ г. г. народнитѣ представители приематъ да се изхвърлятъ тия думи, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Който приематъ чл. 3 така, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Й. Ганчевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 4. Собственицитѣ на построенитѣ по този законъ сгради могатъ да получатъ ипотеченъ заемъ отъ Българската народна или Българската земеделѣска банки въ размѣръ до 60% отъ стойността имъ“.

Н. Мушановъ (д): Този новъ членъ ли е, г. докладчикъ?

Докладчикъ Й. Ганчевъ (д. сг): Да, новъ членъ, прибавенъ отъ комисията.

Н. Мушановъ (д.): Раздаденъ ли е докладътъ на комисията?

Докладчикъ Й. Ганчевъ (д.сг): Раздаденъ е.

Председателстващъ П. Тодоровъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Семерджиевъ.

Г. Семерджиевъ (д.сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Чл. 4 е новъ. Той не фигурира въ законопроекта на г. министъра. Разбирамъ мотивитъ на комисията. Тя е искала да ускори съграждането на типови къщи въ селата. Това е единъ мотивъ, безспорно, благотворенъ. Комисията обаче е превишила своята компетентност, защото това, което се предлага съ чл. 4, именно, Народната банка и Земледѣлската банка да отпуснатъ ипотекарни кредити до 60% отъ стойността на сградитъ, фактически иде да измѣни законътъ за Народната банка и законътъ за Българската земледѣлска банка. Съ такова предложение не сме били сезирани и то не е разисквано на първо четене.

Независимо отъ това формално съображение, азъ смѣтамъ, че ако приемемъ тази редакция на чл. 4, ще извършимъ една голѣма грѣшка: ще отгѣнимъ едни организирани закони, каквито сѫ законътъ за Земледѣлската банка и законътъ на Народната банка, въ които е поставено, че не може да се дава ипотеченъ кредитъ повече отъ 50% отъ стойността на ипотекарния имотъ. Недейте забравя, че кредитътъ въ тѣзи банки трѣбва да почива на здрави начала. Ако почнемъ да имъ налагаме тежести, тѣ нѣма да бѣдатъ здрави кредитни институти. Азъ питамъ: каква нужда налага да правимъ визиранитъ въ чл. 4 изключения? За мелниорации, за подобрения на земледѣлското стопанство чл. 11 отъ закона за Земледѣлската банка предвижда ипотекаренъ кредитъ до 50%. Значи, за подобрение на стопанството може да се отпусна ипотекаренъ кредитъ 50%, а за къщата, която е едно допълнително построение къмъ стопанството, ще се отпусна кредитъ 60%. И то забележете, 60% отъ сградата. А знаете, че селската сграда безъ стопанството само по себе си е безъ голѣма стойностъ. Ипотекарниятъ кредитъ трѣбва да бѣде на здрави начала, да не е рискованъ. И не само у насъ, но и въ всички държави ипотекарниятъ кредитъ не превишава 50% отъ стойността на заложенитъ имоти. Съгласно закона за Народната банка, ипотекарниятъ кредитъ за индустриални заведения не може да превишава 40% отъ стойността, при все че всички говоримъ, че трѣбва да насърчаваме производството. Това ограничение си има основание, именно ипотекарниятъ кредитъ трѣбва да бѣде сигуренъ и напълно гарантиранъ. Защо тукъ да правимъ това изключение?

Има и едно друго съображение, за да бѣда противъ този членъ. То е да не създаваме илюзии въ населението, че могатъ да получатъ заеми, които държавнитъ банки нѣма да могатъ да имъ дадатъ. Казва се въ чл. 4, че се отпуснатъ ипотекарни заеми на тѣзи, които строятъ такива селско-стопански сгради. Значи всѣки, който строи такива сгради, ще чака отъ банката да му отпусне ипотекаренъ заемъ. Недейте насъсква съ този членъ хората да се ангажиратъ въ строежи, които не могатъ да изкаратъ. Да не създаваме илюзии, които не можемъ да задоволимъ. Законътъ за Земледѣлската банка нека да остане да се прилага и тукъ.

По тия съображения моля да се изхвърли този членъ, който не фигурираше въ проекта на г. министъра.

Председателстващъ П. Тодоровъ: Има думата народниятъ представителъ г. Ради Василевъ.

Р. Василевъ (д.сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Новиятъ чл. 4, който комисията е вмѣкала въ проекта, представенъ отъ г. министъра на благоустройството, има своя смисълъ, и азъ бихъ молилъ да не възприемате предложението на колегата г. Георги Семерджиевъ да се премахне. Азъ моля той да остане по следнитъ мотиви.

Преди всичко, нека ви кажа, защо въ чл. 4 предвидѣхме и Народната банка да отпусна ипотекарни заеми за тия сгради. Можемъ да премахнемъ Народната банка безъ голѣма вреда за постигане целта на закона. Ако въ чл. 4 предвидѣхме, че и Народната банка ще отпусна ипотекарни заеми, то е, за да поставимъ въ хармония този законъ съ закона за ипотекарния кредитъ на Българската народна банка. Съ измѣненето, което напра-

вихме миналата година въ закона за ипотекарния кредитъ на Българската народна банка, ние, приехме, че Народната банка може да дава ипотекаренъ кредитъ не само за сгради въ градоветъ, но и за сгради по гаритъ, които често пѣти сѫ малки селца и паланки. За да не би да се появи конфликтъ между Народната и Земледѣлската банки и Земледѣлската банка да каже, че щомъ Народната банка може да дава ипотекаренъ кредитъ за сгради по гаритъ, тя нѣма да дава за такива сгради, затуй е поставена и Народната банка въ чл. 4. Съ поставянето на Народната банка въ чл. 4, даваме възможностъ на хората, които строятъ типови селско-стопански постройки, да иматъ право да взематъ отъ Народната банка ипотекарни заеми. Но ако се премахне Народната банка отъ чл. 4, нѣма да бѣде голѣма вредата.

Обаче по отношение на Земледѣлската банка азъ моля да си остане задължението да отпусна ипотекарни заеми на тия, които строятъ типови селско-стопански постройки до размѣръ на 60%, за да могатъ тия селски стопани съ тия заеми да направятъ нуждитъ подобрения на своето земледѣлско стопанство. Чл. 4 трѣбва да остане. Подобни постановления, г. г. народни представители, има въ редъ закони, които засѣгатъ разнитъ земледѣлски отрасли. Въ закона за насърдчение на земледѣлското производство и въ закона за Земледѣлската банка е казано, че Земледѣлската банка дава ипотекарни заеми срещу маса други постройки, като се е имало предъ видъ подигането на земледѣлското производство въ всички негови клонове. Въ закона за подобрене на земледѣлието и опазване полскитъ имоти има текстове, съ които се дава право да сключватъ ипотекарни заеми тия, които строятъ сгради, за да повдигнатъ земледѣлското производство, напр. тютюневи складове, тютюневи сушилни, сушилни за пашкули, сушилни за плодове, за застройката на които има нужда отъ доста голѣми капитални, които както частното лице, така и кооперацията, не е въ състояние да ги даде. Ипотекарниятъ кредитъ е едно отъ най-силнитъ срѣдства, за да се повдигне земледѣлското производство. Не е достатъчно, г. г. народни представители, да приемаме само закони за повдигане на земледѣлското производство, за земледѣлското образование, за застраховка на полскитъ имоти срещу стихии, за застраховка на добитѣка, съ които закони даваме възможностъ да се вмѣкнатъ нови технически срѣдства въ земледѣлското производство, съ които закони даваме знания и гарантираме имота на земледѣлца. Тия закони не сѫ достатъчни да донесатъ туй, което желаемъ — увеличението на земледѣлското производство — ако на земледѣлца не се осигури кредитъ въ пълната смисълъ на думата. Ако днесъ Народната и Земледѣлската банки не сѫ въ състояние да дадатъ кредитъ, това най-мощно срѣдство за повдигането на земледѣлското производство, ние се надѣваме, че ще дойде денъ това да може да стане. До днесъ на ипотекарния кредитъ много малко внимание се е обръщало. Ипотекарниятъ кредитъ на Земледѣлската банка въ сравнение съ личния кредитъ, който се дава на земледѣлцитъ, е много малъкъ. Но когато срѣдствата на Земледѣлската банка ще пораснатъ — а тѣ ще пораснатъ единъ денъ — тогава нейниятъ ипотекаренъ кредитъ ще трѣбва да порастне. Ипотекарниятъ кредитъ и кредитътъ за мелниорации сѫ истинскитъ земледѣлски кредити, които поради туй, че се изплащатъ въ много години и сѫ малки годишни анюитети, ще дадатъ възможностъ на този, който ги получава, наистина да подобри своето стопанство и ние да можемъ да очакваме единъ денъ повдигането на земледѣлското производство. Ипотекарниятъ кредитъ има твърде голѣмо значение за повдигането на земледѣлското производство и трѣбва да бѣде поопренъ. Навсѣкжде въ другитъ страни съ него си служи твърде много земледѣлцитъ и затуй тамъ земледѣлското производство е твърде голѣмо и земледѣлието е отишло доста напредъ. Искаме ли въ тази посока да вървимъ, ще трѣбва на ипотекарния кредитъ да дадемъ почетно мѣсто въ земледѣлския кредитъ.

Г. г. народни представители! За да видите, колко малъкъ е ипотекарниятъ кредитъ на Земледѣлската банка, която кредитира единствено земледѣлцитъ, ще ви съобщя, че отъ пласирания миналата година кредитъ 1 милиардъ и 108 милиона лева, само 95 милиона лева е ипотекаренъ — една съвършено нищожна цифра, която трѣбва да бѣде увеличена. Смѣта се, че съ този законъ ще се поопри българскитъ земледѣлци да се впусне да строи. Вждете увѣрени, че това нѣма да стане тѣй бързо, защото тия типови постройки не сѫ евтини, а и строежитъ днесъ

е скъп. Една такава типова постройка ще струва може би около 100 хиляди лева и годишно няма да има повече от хиляда постройки. Тия хиляда постройки ще ангажират на Земледълската банка най-много 60 милиона лева. Това не е голяма сума. Този, който е пласирал 100.000 л. в постройка на модерна типова сграда, които 100.000 л. представляват повече от половината от имотното състояние на средния наш земледелец, който притежава 50—100 декара, той, за да може да направи подобрене на земледълското си производство, трябва да може да си послужи с този мъртав капитал, вложен в тази модерна сграда. А за да си послужи с него, трябва да получи срещу сградата ипотекарен заем. Г. г. народни представители! Среду тия 100.000 л., вложени в типова сграда, за да има този земледелец едно хигиенично помещение за явлице, за да има неговият добитък един хигиеничен обор, а освен това да обслужва и други присъщи нужди, свързани с неговото земледълско стопанство, той трябва да има възможност да получи един ипотекарен кредит, за да подобри и в други отношения своето стопанство. В един хубав обор, който ще направи той непосредствено до своята къща, трябва да има добър добитък, а за да купи такъв днес, когато той се ценя десетки хиляди лева, трябва да му помогнем, защото той си е пласирал венчкия капитал в къщата. Трябва му сръдства, за да може да си направи едно модерно ториче, свързано с неговия обор, което ще му даде възможност да наторява своите пиви, а не да хвърля тора по дворището и да губи той хранителните си свойства. Необходимо е също да си набави земледълски машини. Е добре, отде да вземе тия сръдства? Трябва да му дадете възможност срещу вложител 100.000 л. в солидна стопанска сграда, да получи ипотекарен кредит, за да може да подобри в други отношения своето стопанство. Г. Семерджиев каза, че Земледълската банка като банков институт трябва да си знае смътант, вземане-даване и повече нищо, че тя не може да поеме такъв ангажмент — да отпуща ипотекарни заеми срещу тия типови сгради. Аз мисля, че Земледълската банка не е обикновена банка. Тя води началото си от сиротските каси, които не са служили само за прибиране спестяванията на хората, но са служили и за повишаване на нашето земледълско производство. По сегашния закон за Земледълската банка, тя не върши само банкови операции. Земледълската банка не е емисионен институт като Народната банка, а е банка, която освен своята пръка задача — да прибира спестяванията на българските земледълци и да им отпуща заеми — върши други операции: купува земледълски произведения, продава земледълски произведения, върши предприятия такива, които служат на земледълското производство, сама строи сушилни за пашкули, сама купува и продава пашкули, сама предприема купуване на тютюни и създаване на тютюнови складове. Както виждате, венчки тия операции не са често банкови, но целят да повдигнат нашето земледълско производство.

Трябва да се има пред вид и от къде събира своите сръдства земледълската банка. Тя събира своите капитали, освен от спестяванията на земледълците, още и от разните фондове по Министерството на земледълството и държавните имоти. В Земледълската банка само от фонда за постройка на елеватори има 200 милиона лева, от фонда за културни мероприятия има 100 милиона лева, от фонда за эпизоотичит, от скотовъдните фондове също има големи суми, а венчки тия фондове целят повдигането на земледълското производство. Земледълската банка, която печели от капиталит на тия фондове, толкова повече е длъжна да подпомага българското земледълско производство не само с тия предприятия, за които говорих, но и с увеличение кредита на българския земледелец и предимно на ипотекарния и медиорационния дългосрочни кредити, с които само българският стопанин ще може да направи подобрене в своето земледълско стопанство.

Г. г. народни представители! И по други наши закони на Земледълската банка са възложени такива задължения. В чл. чл. 73, 74, в чл. 95, букви п и р, в чл. чл. 101, 106, 111 и 113 от закона за подобрене земледълското производство и опазване полскит имоти има постановления, по които Земледълската банка е задължена да дава от своите суми ипотекарни кредити или други подпомагания за насърчение на разните клонове от нашето земледълско стопанство.

Г. г. народни представители! Ние имаме и други закони, по които Земледълската банка също така е задължена да дава ипотекарни кредити до 60% от размъра на стойността, вършки че в закона за Земледълската банка е казано, че тя може да дава ипотека до 50% от стойността на ипотекирания имот. Съгласно чл. 23 от закона за подпомогане на инвалидит, сврацит и вдовицит, Земледълската банка отпуща на последнит ипотекарни заеми за строеж в размър 60% от стойността на постройката заедно с мѐстото. А съгласно чл. 4 от настоящия законопроект, Земледълската банка се задължава да даде ипотекарен заем в размър на 60% от стойността само на постройката; а 60% само от стойността на постройката не е нѐщо твърде голямо; като се вземе пред вид и стойността на мѐстото, ипотекарният заем ще бъде в размър на 50% и по-малко от стойността на постройката заедно с мѐстото.

Г. г. народни представители! В чл. 4 на законопроекта е казано, че хората, които ще построят селско стопански сгради, могат да получат от Земледълската банка ипотекарен заем в размър 60% от стойността на сградата. Но това не значи, че Земледълската банка ще даде кредит на венчки. Ако няма сръдства в своята каса, тя няма да даде, но това все е едно задължение на Земледълската банка, наложено от законодателя, с цел да се поощри българското земледълско производство, като се направят сгради не само за да се подобри животът на нашия земледелец в семейството му в хигиенично отношение, да се подобри неговото жилище, но да се подобри и сградит, които служат на неговото стопанство — обори, сушилни и пр., според изработенит от министерството планове. Щом е така, щом парит, които ще даде Земледълската банка, не ще отиват само за сгради за живене, но ще отиват косвенно да подкрпят нашето земледълско производство в разнит неговии клонове, тя трябва да се притече на помощ.

Ето защо, но венчки тѐзи съображения, които изложих, моля почитаемото народно представителство да се съгласи да си остане този текст на чл. 4 от законопроекта, защото той е тѐкмо в духа и смисъла на венчки нареддания, издавани досега с оглед да се повдигне българското земледълско производство. (Ржкопѐкания от говорителит)

Председателствуващ П. Тодоров: Има думата г. министърит на финансит.

Министър В. Моллов: Г. г. народни представители! Няма никакво съмнение, че представеният законопроект има твърде голямо значение. Касае се до построяването на типови селски къщи, по който начин ще може да се задоволи не само нуждата на нашето население в стопанско отношение, както развиваше г. Ради Василев, но смѐтам, че ще се помогне главно да се подобри селската къща в хигиенично отношение. Може би грижит, които полага нашата държава в борба срещу туберкулозата, чрез построяване на хигиенични къщи ще бъдат намалени наполовина. Съ други думи, по този начин ще се постигне едно оздравяване в сръдата на нашето селско население, каквото по друг начин, чрез построяване на санитарни и други цѐлебни станции, не би могло да се постигне.

Но въпросът, който сега се разисква, не засѐга съществуването — необходимостта от построяването на подобни къщи. Касае се до един чист кредитен въпрос: по какъв начин би могла да се организира помощта от двата държавни кредитни института — Българската народна и Българската земледълска банки — за построяването на подобни сгради, къщи?

Според моето разбиране, текетът, така както е представен от комисията, от една страна е широк, а от друга страна е много тѐсен, за да може в действителност да удовлетвори тази нужда. В тоя текст има задължения за тия банки да дават ипотекарен кредит. Обаче тѐ в венчки момент могат да кажат: ние не разполагаме с достатъчно сръдства и не можем да допустнем в случая — или за тая година, или за по-дълго време — каквото и да е ипотекарен кредит за построяването на сгради в селата. А от друга страна пък у стопанит, на които се дава надеждата, че ще получат ипотекарен кредит, като построят подобни типови къщи, се създава убеждението, че държавата от една страна им дава обещания, а от друга страна не дава възможност тѐзи обещания да бъдат осъществени.

На второ място задължението да дават ипотечарни кредити се простира до двата държавни кредитни институти — Българската земеделска банка и Българската народна банка, които, обаче, са поставени във твърде различни условия. Г. Ради Василевъ говори твърде убедително за задълженията, които нашето законодателство е възложило на Земеделската банка. Несъмнено е, че тѣ съществуватъ, както е несъмнено, че тѣ много малко са осъществени. И така, отъ една страна законодателството задължава Земеделската банка да държи на разположение известни по-крупни суми за поощрение на земеделското производство, а отъ друга страна тя не е въ състояние да осъществи това задължение. Колкото се отнася до Българската народна банка, тя се намъри въ затруднение и миналата година.

Р. Василевъ (д. ср): Азъ направихъ предложение да се освободи Народната банка отъ задължението да дава кредитъ.

Министъръ В. Молловъ: Азъ ще направя друго предложение, г. Василевъ. Миналата година Народната банка се намъри въ голѣмо затруднение да даде оия кредитъ, който бѣше необходимъ за покровителството или за засилване на кооперативнитѣ строежи. Кооперативитѣ започнаха масови строежи въ София и на други нѣкои мѣста въ нашето отечество, обаче кредитътъ въ скоро време пресъхна. По този начинъ и въ тая областъ надеждитѣ не бѣха осъществени. Азъ считамъ, че едно законодателство, което иска да постигне разумни цели, трѣбва преди всичко ясно да си даде отчетъ какво може и какво не може да се постигне чрезъ известенъ институтъ или чрезъ известно постановление. Комисията по Министерството на благоустройството е имала всичкитѣ добри намѣрения въ туй отношение. Обаче, доколкото ми е известно, тя не се е съвѣщавала нито съ финансовата комисия, която се намира въ по-голѣма близостъ съ нѣкои отъ тѣзи институти, нито съ представителитѣ на Българската земеделска банка и Българската народна банка. Струва ми се, че ние имаме достатъчно време до утрешното заседание, можемъ, утре сутринята да свикаме на общо заседание дветѣ комисии — финансовата комисия, която се интересува отъ този въпросъ, и комисията по Министерството на благоустройството — които ще поканятъ, както управителя на Българската земеделска банка, така и управителя на Българската народна банка, за да можемъ тогава заедно въ едно общо заседание да редактираме единъ текстъ, който да даде удовлетворение на легитимнитѣ, на законнитѣ искания, които се отправятъ отъ много страни и които действително желателно е да бѣдатъ удовлетворени.

Азъ бихъ молилъ Народното събрание да се съгласи, щото този текстъ, който на първо четене не е билъ разискванъ, да бѣде прегледанъ утре сутринята въ едно общо заседание на дветѣ комисии въ присъствието на представителитѣ на дветѣ държавни банки и утре подиръ пладне да се гласува така, както бѣде приетъ отъ дветѣ комисии или както намѣри Народното събрание за добре въ следобѣдното си заседание.

Докладчикъ Й. Ганчевъ (д. ср) Г. г. народни представители! Като докладчикъ на комисията по Министерството на благоустройството и въ съгласие съ г. министра на благоустройството, заявявамъ, че се съгласяваме съ предложението на г. министра на финанситѣ, чл. 4 отъ законопроекта да се разгледа съвмѣстно отъ дветѣ комисии — финансовата комисия и тая по Министерството на благоустройството — утре преди обѣдъ, като бѣдатъ поканени на това заседание управителитѣ на Българската народна банка и Българската земеделска банка, и следъ това да се внесе за дебатиране и приемане отъ народното представителство.

Председателстващъ П. Тодоровъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Черневъ.

И. Д. Черневъ (з): Въ таквъ случай азъ смѣтамъ, че дветѣ комисии ще могатъ да попълнятъ празнотата и следъ туй азъ си запазвамъ правото да говоря по сѣщия членъ. По върху едно бихъ искалъ да обърна вниманието на комисията, които ще се занимаватъ съ този членъ — че стойността на селско-стопанскитѣ постройки не се състои само въ четиритѣ стени и керемидитѣ. Главната цель, която се преследва съ законопроекта, е не толкова да се направятъ удобни жилища за живѣне на селинитѣ, кол-

кото да се направятъ удобни, модерни, отъ бетонъ, дамища, постройки, които ще струватъ почти 50% отъ стойността на цѣлата постройка. Тѣ са именно и главниятъ обектъ на законопроекта. Защото ние едновременно съ подобрене живота на селянина искаме да се постигне и подобрене на земеделското производство. Заради туй, смѣтамъ, че кредитътъ е много наложителенъ. Най-голѣмо затруднение ще срещне всѣки, който реши да прави селско-стопанска постройка, не толкова въ постройката на четиритѣ стени на жилищата за живѣне, колкото въ развитиѣ приспособления, за които обикновено не стигатъ срѣдствата.

Смѣтамъ, че комисията, като се занимае съ този въпросъ, на всѣка цена ще трѣбва да гарантира тѣзи ипотечарни кредити да бѣдатъ дадени така, че да не стане така, както стана съ кооперативнитѣ и други постройки, строителитѣ на които днесъ са принудени да плащатъ по 20—30% лихви, за да могатъ да завършатъ постройкитѣ си. Нѣкои не можахъ да ги завършатъ, останаха открити, и ще трѣбва да събератъ цѣли кубически метри отъ постройкитѣ си, безъ да иматъ изгледъ нѣкога да ги завършатъ. За да не изпаднемъ въ сѣщото положение и въ селата, азъ бихъ искалъ комисията да обърне внимание, и не само да даде обещание, но и да гарантира съответствующия ипотечаренъ кредитъ за насърчение стреска на селско-стопанскитѣ постройки, да ако ще да бѣде не въ размѣръ на 60%, а въ размѣръ на 40—50%.

Председателстващъ П. Тодоровъ: Г. г. народни представители! Има предложение отъ г. министра на финанситѣ, чл. 4 да се изпрати въ финансовата комисия, която заедно съ комисията по Министерството на благоустройството да го разгледа наново.

Който приематъ предложението на г. министра на финанситѣ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събрането приема.

Докладчикъ Й. Ганчевъ (д. ср): (Чете)

„Чл. 5. За нарушение на настоящия законъ се прилагатъ санкциитѣ, предвидени въ закона за благоустройството на населенитѣ мѣста въ България, както и лишението отъ облагитѣ по този законъ по чл. чл. 1, 2 и 4.“

Председателстващъ П. Тодоровъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Мушановъ.

Н. Мушановъ (д): Г. г. народни представители! Въ 1915 г., ако се не лѣжа, се гласува законъ за насърчение строежитѣ въ градоветѣ. Целта на тогавашния законодатель бѣше да може да се облекчи жилищната криза, която върлуваше въ голѣмитѣ, даже и въ малкитѣ градове. Дадоха се тогава две привилегии на тѣзи, които ще строятъ: освобождаваха се новитѣ постройки отъ данъкъ сгради за десетъ години и, най-главното, освобождаваха се отъ закона за жилищната нужда. Наемодавецътъ можеше да отдаде своитѣ помѣщения подъ наемъ на наемателя по свободни цени.

Какво се цели съ сегашния законопроектъ? Съ сегашния законопроектъ се цели да се подпомогнатъ селскитѣ строежи. Съ какви облаги ще се ползватъ?

Първо, съ туй, че въ разстояние на десетъ години нѣма да плащатъ данъкъ сгради. Какво представлява за една селска къща данъкътъ сгради? 100 до 500 л.! Значи привилегията, която създаваме на строителя въ село, който ще плаща стотина хиляди лева въ постройка, ще бѣде тази, че въ продължение на десетъ години той ще икономиса 1.000 до 5.000 л. отъ данъка сгради, отъ който се освобождава сградата му. Азъ не вѣрвамъ, че ще се намѣри селянинъ въ страната, който, предъ видъ само на тая облага, която ние му даваме чрезъ законопроекта, да плаща 100.000 л. въ една селска сграда.

Втората облага е тази, че строителятъ нѣма да плати строителнитѣ такси и такситѣ за всѣкакво техническо съдействие, изобщо ще се освободи отъ разносикитѣ, които са пуждни за плановетѣ, които ще му даде държавата.

А какво постановяваме въ чл. 5? „За нарушение на настоящия законъ се прилагатъ санкциитѣ, предвидени въ закона за благоустройството на населенитѣ мѣста въ България, както и лишението отъ облагитѣ по този законъ по чл. чл. 1, 2 и 4“. Каква санкция може да има за нарушението на този законъ? Този законъ казва: ти, селянино, ако строишъ твоята сграда по типа, който ти дава държавата, ще те освободи отъ данъкъ сгради; щомъ не строишъ така, бѣмашъ привилегията по закона — свършено. Кол-

кого се отнася до санкциите, предвидени в закона за благоустройството на населените места в България, тъй се отнасят за случая, когато държавата те задължава да направите нещо и, ако се отклоните, ще понесете известни санкции като наказание, било спиране на постройката, било друго нещо. Но тук каква е санкцията? Като нарушите нещо по типовите сгради, по отношение на тебе няма да се приложи този закон, следователно, няма да се ползуваш от привилегиите по него — да не плащаш данък сгради. Ще съборите ли някаква една сграда, която не се строи по типа? Не. Ще я лишите от облагите по закона. Тогава за какви санкции може да става дума? За никакви.

М. Донсузов (с. д.): Ще се лиши от кредит.

Н. Мушанов (д.): Да, но той няма да има кредит по този закон.

Затуй аз мисля, че ще трябва в чл. 5 да се каже само следното: „Нарушителят на настоящия закон се лишава от облагите, дадени с екия закон“. Нищо друго. Аз бих молел г. министра да се съгласи с това, защото няма друга санкция, която да се прилага към строителя, който не съблюдава дадени правила.

А. Сталийски (д. сг.): Ако не се подчини?

Н. Мушанов (д.): Щом не се подчини, няма да му се дава привилегиата, няма да се освободи от данък сгради.

А. Сталийски (д. сг.): Ами по другия закон?

Н. Мушанов (д.): Меродавен е настоящият закон, според който сторителят в селата се освобождават за десет години от данък сгради и от технически такси. Щом строителят наруши плана и не строи по него, значи той е извън този закон.

А. Сталийски (д. сг.): Това е право, г. Мушанов, но ако строи напр. без билет, безразлично дали е типова къщата или не, пак ще го глобят по другия закон.

Н. Мушанов (д.): То е друго; тук е думата за санкцията, които се прилагат по закона за благоустройството, а тъй е свършено друго нещо. Затова в чл. 5 трябва да се каже само това, което аз предлагам. Няма защо да се казва във него, че „за нарушение на настоящия закон се прилагат санкциите, предвидени в закона за благоустройството на населените места в България“. Понататък се казва: както и лишението от облагите по този закон по чл. чл. 1, 2 и 4“. Като е въпрос тук за облаги по този специален закон, няма защо да се визирият във него санкциите по закона за благоустройството на населените места в България. Последният закон е общ и той ще се прилага изобщо за строежите в страната, няма защо да се визирият тук.

Министър С. Василев: Така е, съгласен съм.

Докладчик Й. Ганчев (д. сг.): И аз съм съгласен с г. Мушанов.

Председателстващ П. Тодоров: Има думата народният представител г. Никола Балтов.

Н. Балтов (д. сг.): Г. г. народни представители! Аз също споделям напълно съображенията, които изложи г. Мушанов и намирам, че този текст не трябва да се измени, а трябва да се отхвърли, защото има закон, който създава известни привилегии при известни условия. Щом спазите тия условия, ще имате тия привилегии, щом не спазите тия условия, не ще имате тия привилегии и не е необходимо да се постави специален член, че който не спазва тия условия, той няма да има привилегиите по силата на чл. чл. 1, 2 и 4 от закона.

И ето защо, като споделям напълно съображенията на г. Мушанова, аз правя предложение чл. 5 да се заличи.

Председателстващ П. Тодоров: Има думата народният представител г. Георги Семерджиев.

Г. Семерджиев (д. сг.): Аз поддържам онова, което поддържа г. Мушанов — да остане текстът само с края: „с лишението от облагите по този закон по

чл. чл. 1, 2 и 4“, без да се споменават санкциите, предвидени в закона за благоустройството на населените места.

Н. Топалов (д. сг.): В закона за благоустройството има едно постановление, по което се налага глоба на тези, които не се съобразяват с типове. Обаче, тъй както е редактиран чл. 5 от сегашния закон, според мене, е по-добре: този, който не се съобразява с типове, независимо от таксите, ще плати и глоба.

Х. Мирски (д.): Има ли смисъл да му спирате една постройка, ако не се съобразява с типове?

И. Д. Чернев (з): Селяните и без това не се натискат толкова да строят.

Н. Топалов (д. сг.): Строят и ще строят.

И. Д. Чернев (з): То беше преди години.

Н. Топалов (д. сг.): Не, сега строят.

Председателстващ П. Тодоров: Присъждаме към гласуване.

Г. Мушанов предлага да се даде следната редакция на чл. 5: „Нарушителят на настоящия закон се лишава от облагите, дадени с екия закон“. Съ тази редакция е съгласен г. министърът и г. докладчикът. Моля ония от г. г. народните представители, които е съгласни с тая редакция на чл. 5, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик Й. Ганчев (д. сг.): (Чете)

„Чл. 6. За прилагането на настоящия закон ще се изработи специален правилник.“

Председателстващ П. Тодоров: Има думата г. Иван Чернев.

И. Д. Чернев (з): Аз съмтам, че по чл. 6 г. министърът на благоустройството трябва да има предвид и следното положение. Главните приложители на този закон са предприемачите или малките майстори, които работят в специални райони в България и които строят главно селски постройки. Тъ са често пъти главните виновници за изменение на типове, защото строят по свои разбирания и малко познават занаята си. Имайки това предвид и като съмтам, че чрез тях законът ще има действително едно по-правилно приложение, мисля, че е дълг на г. министра да нареди, щото през зимния сезон, когато тия майстори, главно от Балканския мѣста, са в своите райони, да им се устройят курсове, в които да се запознаят специално с тия постройки, като им се даде съответно свидетелство за право на постройка. Защото често пъти стопанинът иска да строи нещо, по майсторит, които строят, са тъй, които изменяват плана. Ако г. г. окръжните инженери и архитекти през зимния сезон, когато работата на тези майстори е въобще по-малка, им устройят беседи и курсове, тъй биха могли да дадат една живост на закона и да научат тия майстори как да го прилагат. А това може да се извърши с една обикновена наредба от Министерството на благоустройството.

Министър С. Василев: Това няма нищо общо с този член.

Председателстващ П. Тодоров: Моля ония г. г. народни представители, които приемат чл. 6 така, както се докладва, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Минаваме към точка трета от дневния ред — второ четене на законопроекта за изменение на чл. 203 от закона за пощит, телеграфит и телефонит.

Моля г. секретаря да го докладва.

Секретар Г. Терзиев (д. сг.): (Чете)

ЗАКОНЪ *

за изменение чл. 203 от закона за пощит, телеграфит и телефонит.

* За текста на законопроекта, приет на първо четене, вж. прил. Т. 1, № 33.

Председателстващъ П. Тодоровъ: Които приематъ заглавието на законопроекта, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Секретарь Г. Терзиевъ (д. сг): (Чете)

„Членъ единственъ. Чл. 203 отъ закона за пощитъ, телеграфитъ и телефонитъ се измѣня както следва:

Всѣка година, отъ 1 януарий до 31 декемврий включително, спестовнитъ книжки трѣбва да се представятъ въ най-близката телеграфо-почтенска станция за пресметане и вписване следующитъ се за изтеклата година лихви, които се округляватъ въ левъ въ полза на касата.

Представенитъ по-късно спестовни книжки се считатъ просрочени и притежателитъ имъ губятъ лихвитъ за по-предната година.“

Председателстващъ П. Тодоровъ: Които приематъ членъ единственъ, както се прочете, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Минаваме къмъ точка четвърта отъ дневния редъ — одобрение предложението за одобрение сключената на 23 юний 1925 г. конвенция между българското правителство и комитетитъ на френскитъ, английскитъ и холандскитъ носители на облигации отъ българскитъ държавни заеми 6% 1892 г., 5% 1896 г., 5% 1902 г., 5% 1904 г., 4½% 1907 г. и 4½% 1909 г. за временната служба на тия заеми и XV-то постановление на Министерския съветъ отъ 22 юний 1925 г., протоколъ № 76.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Г. Терзиевъ (д. сг): (Прочита предложението, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 65)

Председателстващъ П. Тодоровъ: Ония отъ г. г. народнитъ представители, които одобряватъ прочетеното предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 48)

Минаваме къмъ точка пета отъ дневния редъ — одобрение предложението за одобрение сключената спогодба — допълнение на договора отъ 14 априль 1923 г. за уреждане българскитъ дългове отъ преди войната.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Г. Терзиевъ (д. сг): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 82)

Председателстващъ П. Тодоровъ: Които одобряватъ предложението за одобрение сключената спогодба — допълнение на договора отъ 14 априль 1923 г., за уреждане българскитъ дългове отъ преди войната, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 49)

Минаваме къмъ точка шеста отъ дневния редъ — първо четене на законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за военнитъ лица, обнародванъ въ „Държавенъ вестникъ“ бр. 62, отъ 20 юний 1924 г.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Г. Терзиевъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 81)

Председателстващъ П. Тодоровъ: Които отъ г. г. народнитъ представители приематъ на първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за военнитъ лица, обнародванъ въ „Държавенъ вестникъ“ бр. 62, отъ 20 юний 1924 г., моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Минаваме къмъ точка седма отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за измѣнение чл. 3 отъ закона за сѣдебнитъ марки.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Г. Терзиевъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 83)

Председателстващъ П. Тодоровъ: Които отъ г. г. народнитъ представители приематъ на първо четене законопроекта за измѣнение чл. 3 отъ закона за сѣдебнитъ марки, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Следующитъ точки отъ дневния редъ, а именно осма, девета и десета, сж още въ комисиятъ и ще се разгледаатъ допълнително.

Пристъпваме къмъ разглеждането на точка 11 отъ дневния редъ, а именно одобрение на предложението за приемане руски подданици медицински фелдшери на служба въ трудовата повинность.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Г. Терзиевъ (д. сг): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 80)

Председателстващъ П. Тодоровъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стоянъ Костурковъ.

С. Костурковъ (р): Азъ искамъ да отправя само единъ въпросъ, обаче съжалявамъ, че г. г. министритъ, къмъ които се отнася този въпросъ отсъствуватъ и не ше има кой да ми отговори.

Министрь В. Молловъ: Какъвъ въпросъ?

С. Костурковъ (р): Касае се за следующото.

Председателстващъ П. Тодоровъ: Г. Костурковъ! Ако вашата трѣбва да отговори подлежащиятъ министрь, тогава да отложимъ разглеждането на въпроса за утре.

С. Костурковъ (р): Споредъ решението, което се прочете отъ г. секретаря, иска се да се приематъ на държавна служба 28 души медицински фелдшери, чужди подданици, независимо отъ тѣхната народность. Знае се каква е политиката на Дирекцията на народното здраве по отношение на фелдшеритъ и тѣмо затова фелдшерското училище е много отдавна закрито. Г. г. лѣкаритъ въ една своя значителна частъ, по-голяма или по-малка, това не зная, сж противъ фелдшеритъ като институция, като служба и искатъ да има само лѣкари. Добре, но когато нѣма лѣкари, ще трѣбва да имаме фелдшери. А училището биде затворено — защо? — за да не се даде възможность на фелдшеритъ да изпълняватъ онази длъжность, която тѣ по законитъ на страната могатъ да изпълняватъ. А въ същото време тукъ ни се предлага да приемемъ на държавна служба чужди подданици! Каква е тази политика на Министерството на вътрешнитъ работи, респективно на Дирекцията на народното здраве и на Министерството на благоустройството, азъ не мога да разбера. И затова питамъ респективнитъ министри: иматъ ли тѣ политика по този въпросъ или нѣматъ? Ако иматъ политика, която диктува създаването на фелдшери, предъ видъ на това, че нѣмаме лѣкари, а фелдшеритъ по-лесно се подготвятъ, отколкото лѣкаритъ, тогава защо се закри фелдшерското училище? Ако ли пъкъ намиратъ, че ние имаме достатъчно фелдшери, за да задоволимъ нуждитъ на страната, то защо се предлага да приемемъ 28 чужди подданици на държавна фелдшерска служба? Това е мойтъ въпросъ.

Председателстващъ П. Тодоровъ: Има думата г. министъритъ на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството.

Министрь С. Василевъ: Г. г. народни представители! Ще трѣбва да се оформи едно положение, което вече съществува. Всички лица, избросни тукъ, сж на служба, и азъ ще ви прочета кой отъ кога е назначенъ. Напр. първиятъ — Иванъ Евгениевъ Тримбарнъ е назначенъ на 12 ноемврий 1923 г. и днесъ още е на служба; вториятъ — на 12 ноемврий 1923 г.; третиятъ — на 27 май 1925 г. и следующитъ — сжщо презъ 1923, 1924 и 1925 г. Всички тѣзи лица и днесъ сж на служба и въпрѣки тѣхното присъствие ние имаме нужда още отъ медицински фелдшери въ трудовата повинность, защото нѣмаме нуждното число подготвени наши хора или, ако има такива, не желаятъ да отидатъ да служатъ въ трудовитъ групи. Тѣй че ние се намираме предъ едно фактическо положение, което остава само да се оформи.

Председателстващъ П. Тодоровъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Черневъ.

И. Д. Черневъ (з): Азъ се опасявамъ, че е станало у насъ система да облагодетелствуваме чуждитъ подданици

за смѣтка на нашитѣ. Въпрѣки обяснението на г. министра, явно е, че отъ известно време, отъ 1923 г. . . .

Т. Кожухаровъ (д. ст): Тѣ сѣ назначени въ ваше време.

И. Д. Черневъ (з): Именно, това искамъ да констатирамъ, че отъ 1923 г. насамъ сѣ назначени на държавна служба у насъ извънредно много чужди подданици. Има едно друго положение, че който стои шестъ години въ България, става български подданикъ. Отгоре на това, има и едно трето положение, че ние сме погнали нашитѣ фелдшери и тѣ сѣ достигнали до положението да не могатъ да бъдатъ тѣригъни нито въ градоветѣ, нито въ селата. Това важи за чуждитѣ подданици, назначени на държавна служба и по другитѣ ведомства. Азъ мисля, че е време, при безработицата, която имаме въ България, еднакъ завинаги да се справимъ съ това положение и да възприемемъ не само да предпочитаме на държавна служба български подданици, но изобщо да не се назначаватъ чужди подданици. Претекстътъ за закриването на медицинското фелдшерско училище бѣше този, че при изобилния брой отъ лѣкари, които подготви нашитѣ медицински факултети, и при ония лѣкари, които сѣ завършили на западъ, фелдшерската служба е станала излишна. Ето защо, азъ смѣтамъ, че не е правъ г. министърътъ, като твърди, че нѣмаме достатъчно лица български подданици, които да заематъ тѣзи длъжности. Системата е, въ бъдаще всички фелдшери да бъдатъ измѣстени съ лѣкари. Лѣкари имаме достатъчно, но всички се трупатъ въ главнитѣ центрове. И азъ мисля, че би било по-умѣтно, ако заплатата е недосатъчна или има редъ други причини, двама-трима фелдшери българи да бъдатъ замѣнени съ единъ лѣкаръ. Съ това бихме съдали работа на нашитѣ лѣкари и бихме се отървали отъ единъ чуждъ баластъ.

Председателствуващъ П. Тодоровъ: Има думата г. министърътъ на общественитѣ сгради, китищата и благоустройството.

Министъръ С. Василевъ: Г. г. народни представители! Службата въ трудовата повинностъ има своя специфиченъ характеръ. Трудовитѣ групи често пѣти работятъ при тежки условия, вънъ отъ градоветѣ, вънъ отъ населенитѣ пунктове. Това нѣщо се е съзнало още презъ 1921 г., когато бѣше на властъ Земледѣлскиятъ съюзъ. Понеже тукъ се повдигна въпросъ отъ г. Черневъ, мисля, че не е излишно да ви прочета министерското постановление № XI, взето въ заседанието на Министерския съветъ на 18 май 1921 г. Въ него се казва следното: (Чете) „Одобрява се, щото въ ония мѣста, дето има трудови поддѣления, които сѣ лишени отъ трудови лѣкари, на най-близкитѣ граждански или при липса на такива, на най-близкитѣ санитарни военни органи се възлага грижата:

а) Да указватъ мѣрки за запазване здравословното състояние на трудовитѣ;

б) Да даватъ медицинска помощъ на леко болѣлитѣ трудоваци и на тѣхнитѣ началници, като за целта се отпускатъ безплатно лѣкарства отъ най-близкитѣ държавни амбулатории или болници, и

в) Да изпращатъ по-сериозно болѣлитѣ на лѣчение въ гражданскитѣ болници.“

Това добро желание на Министерския съветъ нѣма физическата възможностъ да бѣде изпълнено. Това е ясно за онѣзи, които познаватъ службата на трудовитѣ групи, прѣнати по пѣтищата, по балканитѣ или по желѣзницитѣ въ балканитѣ. И понеже тази мѣрка не е дала желанитѣ резултати, тогава се е прибѣгнало до чужда помощъ, до помощта на рускитѣ фелдшери, които да погалиятъ на работа въ тѣзи трудови групи. И днесъ ние се пампраме при едно, както казахъ въ началото, фактическо положение,

което трѣбва да бѣде оформено. Дълженъ съмъ, обаче, да отхвърля онази мисль, която се разви тукъ отъ г. Черневъ, че сме преследвали нашитѣ фелдшери.

И. Д. Черневъ (з): Това е фактъ.

Министъръ С. Василевъ: Тѣ сѣ наша душа и плѣтъ и никога правителството на Демократическия съговоръ не може да се отнася отрицателно къмъ българскитѣ фелдшери. Тѣ иматъ нашето покровителство и наше благоволение. Ние ценимъ тѣхния трудъ, ние ги уважаваме и имъ даваме заслуженото. Така че тази мисль, която се проповѣдва тукъ, азъ категорично я отхвърлямъ.

Завършвамъ, като моля да се приеме решението, за да се оформи едно нѣщо, което е изпълнено вече.

Председателствуващъ П. Тодоровъ: Ще пристѣпимъ къмъ гласуване. Които одобряватъ предложението за приемане руски подданици медицински фелдшери на служба въ трудовата повинностъ, моля да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 50)

Пристѣпваме къмъ точка 12 отъ дневния редъ — одобрение предложението за одобрение приемането и за задържане на срокъ още три години на държавна служба по ведомството на Министерството на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ — морско-машинно училище — инженеръ-механици чужди подданици.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ Г. Терзиевъ (д. ст): (Прочита изцѣло предложението, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 79)

Председателствуващъ П. Тодоровъ: Ще гласуваме. Които одобряватъ предложението за одобрение приемането и за задържане на срокъ още три години на държавна служба по ведомството на Министерството на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ — морско-машинно училище — на инженеръ-механици чужди подданици, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 51)

Ще пристѣпимъ къмъ опредѣляне на дневния редъ за утре.

Предлагамъ за утре следния дневенъ редъ:

Трето четене законопроектитѣ:

1. Да не се събира отъ локомотивния персоналъ по българскитѣ държавни желѣзници обезщетение за изразходвани повече материяли и пр.

2. За измѣнение чл. 203 отъ закона за пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ.

Второ четене законопроектитѣ:

3. За насърчение строежа на селско-стопанскитѣ сгради.

4. За измѣнение и допълнение на закона за военнитѣ лица.

5. За измѣнение чл. 3 отъ закона за сѣдебнитѣ марки.

6. За задълженията на с. Лѣджене по поводъ постройката на желѣзнопѣтната линия Сарамбей—Лѣджене.

7. За допълнение закона за данѣка върху приходитѣ на лицата и дружествата.

8. За държавенъ контролъ върху частнитѣ застрахователни предприятия.

9. Докладъ на прошетарната комисия.

Които приематъ предложения дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 17 ч. 30 м.)

Подпредседателъ: **П. ТОДОРОВЪ**

Секретаръ: **Г. ТЕРЗИЕВЪ**

Надписникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

	Стр.		Стр.
Отпуски , разрешени на народните представители: Христо Черневъ, Георги Поповъ, Михо Марковъ, Иванъ Ковачевъ, Коста Николовъ, Стефанъ Боя- джиевъ, Георги Шивачевъ, Георги Юртовъ, Ва- силъ Домузчиевъ, Ангелъ Гургутски, Коста Лулчевъ, Димитъръ Яневъ и Койчо Петровъ	789	Предложения:	
		1. За одобрение сключената на 23 юний 1925 г. кон- венция между българското правителство и ко- митетитъ на френскитъ, английскитъ и холанд- скитъ носители на облигации отъ българскитъ държавни заеми 6% 1892, 5% 1896, 5% 1902, 5% 1904, 4½% 1907 и 4½% 1909 г., за времен- ната служба на тия заеми и XV-то постановле- ние на Министерския съветъ отъ 22 юний 1925 г., протоколъ 76 (Приемане)	795
Питане отъ народния представител И. Илиевъ къмъ министра на търговията, промишлеността и труда, относително отпущането кредитъ за без- работнитъ и създаването законъ за нормиране работническата надница (Съобщение)	789	2. За одобрение сключената сиюгодба — допълне- ние на договора отъ 14 априлъ 1923 г., за уреж- дане българскитъ дългове отпреди войната (Приемане)	795
Законопроекти:		3. За приемане руско-подани медицински фелд- шери на служба въ трудовата повинност (Приемане)	795
1. За насърчение строежа на селско-стопанскитъ сгради въ България (Второ четене — доклад- ване и разискване)	789	4. За одобрение приемането и за задържане на срокъ още 3 години на държавна служба по ве- домството на Министерството на железницитъ, пошитъ и телеграфитъ — морско-машинно учи- лище на инженеръ-механици и чужди подда- ници (Приемане)	796
2. За измѣнение чл. 203 отъ закона за пошитъ, те- леграфитъ и телефонитъ (Второ четене)	794	Дневенъ редъ за следующето заседание	796
3. За измѣнение и допълнение на закона за воен- нитъ лица, обнародванъ въ „Държавенъ вест- никъ“ бр. 62 отъ 20 юний 1924 г. (Първо четене).	795		
4. За измѣнение чл. 3 отъ закона за съдебнитъ марки (Първо четене)	795		